

Digitales Brandenburg

hosted by Universitätsbibliothek Potsdam

Ḥamishah ḥumshe Torah

‘im 3 targumim ... pe. Rashi, u-ferush Rashbam u-ferush Mikhlal yofi min
R. Shelomoh ben Melekh u-ferush Be’er reḥovot ‘al diḳduḳe Rashi ...
ve-Sefer ha-Ḥinukh me-Rabenu Aharon ha-Levi be-sof kol ḥeleḳ

Sefer Shemot

Shelomoh ben Yitshaḳ

Frankfurt de-Oder, 544 [1783 oder 1784]

IT

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-10060

שמות יד בשלח

אונקלוס

י א ודבר יהוה אל משה לאמר: ב דבר אל בני ישראל וישבו ויחנו לפני פי החירות בין מנדל ובין הים לפני בעד צפון נכחו תחנו על הים: ג ואמר פרעה לבני ישראל נבכים הם בארץ סגור עליהם המדבר: ד וחוקתי את לב פרעה ודרף אחריהם ואכבדה בפרעה ובכל חילו וידעו מצרים כי יצני יהוה ויעשו כן: ה ויגד למלך מצרים כי ברח העם ויהפך ללב פרעה ויעבדו את הים ויאמרו מה נאמא עשינו כי ישקחנו את ישראל מעבדנו: ו ויאמר את דרכו ואת עמו לקח עמו: ז ויקח שש מאות רכב בחור וכל רכב מצרים ו דבר שירת מאה רמיקין בחינן וכל רמיקי מצראי ונכרין ממנן על כולהון:

ואחקף

דשי

שגד שלל ישקע זה עולה זה (ד) : (ב) וישבו . לאחוריהם ללד מצרים היו מקרבו כל יום השלישי כדי להטעות את פרעה שיאמר תועים הם בדרך כמו שאמר ואמר פרעה לבני ישראל וגו' : ויחנו לפני פי החירות . (מכילתא) הוא פיתוס ועבדיו נקרא פי החירות על זס פניו פס בני מורין והס פני סלעים נבוכים זקופים והגיא סכניה קרוי פי הפלעים : לפני בעל צפון . (מכילתא) הוא נשאר מכל חלבי מצרים כדי להטעותן שיאמרו קשה יראתן ועליו פירש איוב (איוב יב) משגיא לגוים ויחסדס : (ג) ואמר פרעה . כשישמע זהס שבים לאחוריהם : לבני ישראל . על בני ישראל . וכו' ילחם ללס על ללס (בראשית ב) אחרילי חסי הוא אחרי עלי . (ה) : נבוכים הם . כלואים ומסוקים וכלעו שיר"ד כמו (איוב לח) נבכיים (ההלים פד) כעמק הככל (איוב כח) מכבי נהדות : (ו) : נבוכים הם כלואים הם כמזכיר שאין יודעין ללאת ממנו ולהיכן ילכו : (ד) ואכבדה בפרעה כשהק"ה מתנחם בראשעים שזו מתגדל ונותכד . וכן הוא אומר (יחזקאל לח) וכשפטי אתו וגו' ואת כזה גדלתי והתקדותי ומודגתי וגו' ואומר (תהלים עז) שנה שבר דשפ קשת ואמר קד מדע כיהודי אלהים ואומר (שם ש') נודעה משפט עשה : בפרעה ובכל חילו . הוא התחיל בעבירה וממנו התחילה הפורענות (מכילתא) : ויעשו כן . להגיד שחן שפתינו לקול משה ולא אמרו הילך בתקרב אל רדפינו חטא נריכים לכרות חלל אחת אין לנו חלל דכדין עמס (מכילתא) : (ה) ויגד למלך מצרים . איקטורין ללאת עמהם וכיון שהגיינו לשלל ימים שקבעו לנא ולשוב וראו שאין חורין לנו והגידו לפרעה כיום רביעי (מכילתא) . זכמתו וכשני רדפו אחריהם . ליל שבעי ירדנו לים . (פ' קדמושה) בעצירת אחרו שירה והוא יום שביעי של פסח . לכן חזקורין השירה כיום השביעי : ויהפך . עתה קמה שהיה שפרי אחר להס קומונלו חתוק עמי ובהפך לב עבדיו שהרי לשעבר היו חופרים לו יד עמי והוא זה לנו למוקש ועכשוו כהפכו לרדוף אחריהם כשכיל מחונס שהשילוס : מעבדנו . מעבוד אותנו (ז) : (ז) ויאסור את רכבו . הוא כעמנו (מכילתא) : זאת עמנו לקח עמו . עמס כדכריס (ח) . לקימו ונשלו מחונסו ושלתכוס בואו עמו ואתי לל אתנה עמס כשאר עמלכס . דרך שאר עמלכס עבדיו קודעין לו בעלמיה ואתי אקדים לפניכס שאמר פרעה הקריב הקריב עמנו ומהר לפני מילותיו . דרך מלכוס לישול כיון כרוא כחו שיכת' אני אשוי עמכס כחלק שאמר חלק מלל : (י) בחור . נכחריס בחור לזק ימיד כל רכב ורכב שכתין זה היו בחור : וכל רכב מצרים : ועמס כל שאר הרכב (מכילתא) ומהיכן היו הכחות הללו אם תאמר עמל מצרים הרי נאמר ציחן כל עמק מצרים : ואם תאמר עמל ישראל והלא נאמר וגם מקננו וקם עמט עמל מי כיו עכירל את דבר ה' עכלק הוה דבי עמטון אונד כשר שכתריס הרת מצרים :

דאישתא כלי' לא למדקרא קדם עמא : א זמליל " זוגי : ב מליר עם בני ישראל ויחבבו

ירושלמי

דחידיו משרת קדם פינדי חירתא בין כסודל ובין אבא קדם טעורא צפון פלקובלה מישרון :

צפון מקל טעורא דאשפיר ולא לקא ויתון למסודר ליה וישפתון עתכון דאתון שרון לקבליה על גוף אבא :

ירושלמי

וצמר פרעה על עסק עמא בני ישראל טעורא אינון במדברא קבר עליהון טעורא דפעור גודו במדברא :

וצתני למלקא :

עמא ואתהפיד לקא דפרעה ועבדו לביש על עמא ואמרו מה דא עבדנא ארום פטרנא רת ישראל מפלקתנא : ז וטקיס איהו בפשיה עת ארתמיה גית עמיה דפר עמיה כמלון כפיבין : ז ודבר שירת מאה דרמינן בחירין

וכל

באר דחובות דקרוקי דשי

ולפי זה קשה לרש"י אף דהא צ"ל דאין לנקוד הלא ד' כחלת לנחותם הוא כעבור שהנ"ן סמלת לנחותם ג' ס' כהיא הוא מכל מקום לא היו לה נקודות כפתח רק כחיריק כדכתיבו לכן קחמר רש"י נקוד פתח שהוא כמו להנחותם ורצה לומר סמלת לנחותם תקור מלשון הפעיל הוא וחדילת הו' למכתב להנחותם רק שפלה ה' א' להקל על הלשון ושמיו החדתה הפתח תחת הלא"ד להורג ספרונה ועל דרך זה לרשותם : (ד) דנה לומר חלו בו כפיכחל ימרוס הסם במלפסו ולו הו' לשון פועל עומד בעצמו (דבר עקן הו' וז' ועל כן נטאן) וכו' דמי שהו' ברשות עצמו חיו זה לזה אבל עכשיו דכתיב לא יקו'ס הסם כחיריק והו' מלשון הפעיל הק"ה (ע' הט' כחיריק חכטאן) וכיון שהיה ברשות הקדוש כדון הוא היה מוכרח להסתין על חבירו היה משמעו שלא הסלים ישראל הוא שמועס בכל מקום כשימוש ח' ויהיה משמעו דקחמר פרעה ח' כפי ישראל (ע' דהא ודאי ח' לומר שמוש הלמד כחלת לכני כי כבר הלכו מוצרים לכן קחמר רש"י על בני ישראל ורצה לומר הלמ"ד ת שמועס במקום חלת על דאמר פרעה לעמו על בני ישראל (פון ויעבדו דוא ישראל) : (ו) רצה לומר במלת נכוכים הוא המורש נכך טהא לפעמים עם הגו'ן במוכחן נכוכים וכמו נכוכים ולפעמים כוולת הגו'ן כמו עתק הכחא ח' על כי כן עניינם ענין חמד (נפלאין חדר פר חירט) : (ז) דהא ודאי ח' לומר חלת מעבדכו שם דבר הוא (פון אהורי ארבייט) ויהיה משמעו שעבדו מוצרים עם ישראל יסדופסו והריכפי' זיעבדו מוצרים לשון הפעיל (זיא הכין מוחין דוא ישראל ארבייטן) וזה לא עבדו כלום לכן קחמר רש"י טעבוד אותגוררצה לומר חלת מעבדכו לשון מקור הוא (טון ארבייטן חונו) וכחמת המוצרים לא עבדו כלום : (ח) משום ד' ענין לקיחה לא שייכא כי אם בדברים שאין בהם חום חיים וצפתגלגלים מיד ליד לאמקו'ן גוף החדס דגוטל

רשב"ם

ענין עמר תורה - לשון פועל - (ג) נכוכים הם * לפניהם כמו נכוכים למיך שבו אחור שלא ידעו היכן ילכו כי פגור עליהם יאמרו כל דרכם שהיא נוקם כחם טרף ועקרב וקיות רעות גדולות שם מאחריהם - ולפיכך שבו ממקום שהיו חובים סמיים בקנה המדבר ועתה בלא כין מוגדול וכן הים למנות על הים והרי נכוכים נכבו ים לפניהם הרי ח' לכן נוקם לנחם לא לפגים ולא לאחור - נכוכים * סגורים כנכבי הים שלפניהם - כדכתיב הכחת עד נכביים - מוכביהרות - (ה) כי ברח העם - מתוך ששבו אחור : מעבדכו - חטף קמך - טעבוד חותנו - וכן נשמרו את הטבועה - כחכל האם - באכלנו למס לשוננו : (ז) דכבספור רכב מסוכותוכמר - נשלישים

מכלל יופי

סגר עליהם הדרד שלא יוכלו לעבור : (ד) (לבפרעה) - צרי אף על פי שהוא במקף לפי שאינו סמוך למד'ה ועודא ולמלה כליעיל ביאן ישוב סגור ק"ז : (ו) (זיאסודר) - האלף נחה בשוא לבדו : (ז) (בחור) - האר לרכב - משלישים

יד (ב) (נכחו) - ענינו נגד ועומד - לבני ישראל - בעבור בני ישראל כמו אמרו לו : (ג) (נכבים) - דמשורק במקום חולם ענין כלבול : (סג) - דאזא יוצא בחבדיו ואינו בורד ופירשו כאלו חובדמר

מִצְרַיִם וְשָׁלַשׁ עַל-כָּלוֹ : ח וַיִּחַזַק יְהוָה
 אֶת-לֵב פְּרַעֲהַ מֶלֶךְ מִצְרַיִם וַיַּרְדֵּף אַחֲרָיו
 שׁוֹנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְצֹאִים בְּיַד רָמָה : ט
 וַיַּרְדֵּפוּ מִצְרַיִם אַחֲרֵיהֶם וַיִּשְׁיגוּ אוֹתָם
 חַנְיָם עַל-הֵימָּם כָּל-סוֹס רֶכֶב פְּרַעֲהַ וּפָרָשָׁיו
 וַחֲיִלוֹ עַל-פִּי הַחִירָת לִפְנֵי בַעַל צַפְנָן : י
 וּפְרַעֲהַ הִקְרִיב וַיִּשְׁאֹל בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל אֵת
 עֵינֵיהֶם וְהִנֵּה מִצְרַיִם נֹסְעֵי אַחֲרֵיהֶם וַיִּקְרָאוּ
 מֵאֲדָוַי וַיִּצְעֲקוּ בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל אֶל-יְהוָה : יא
 וַיֹּאמְרוּ אֶל-מֹשֶׁה הַמַּבְלִי אֵיךְ קָבְרִים
 בְּמִצְרַיִם לִקְחַתְנוּ לָמוֹת בַּמִּדְבָּר מֵהַיּוֹאֵר
 עָשִׂיתָ לָנוּ לְהוֹצִיאֵנוּ מִמִּצְרַיִם : יב הֲלֹא-
 זֶה הַדְּבָר אֲשֶׁר דִּבַּרְנוּ אֵלֶיךָ בְּמִצְרַיִם לֵאמֹר
 חַדַּל מִמֶּנּוּ וְנַעֲבֹדָה אֶת-מִצְרַיִם כִּי טוֹב לָנוּ עֲבֹד
 אֶת-מִצְרַיִם מִמָּתְנוּ בַּמִּדְבָּר : יג וַיֹּאמֶר
 יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה אֶל-תִּירָא וְהִצַּבּוּ וְרֵאוּ
 אֶת-יְשׁוּעַת יְהוָה אֲשֶׁר-יַעֲשֶׂה לְכֶם הַיּוֹם
 כִּי אֲשֶׁר רָאִיתֶם אֶת-מִצְרַיִם הַיּוֹם לֹא תִסְפוּ
 לִרְאֹתָם

וַאֲתַקֵּף יְיָ יִתְלַבֵּא דְפְרַעֲהַ מֶלְכָא דְמִצְרַיִם
 וַרְדֵּף בְּתַר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל נִפְקִין
 בְּרִישׁ גַּלְיָ : ט וַרְדֵּפוּ מִצְרַאֵי בְּתַר יְהוֹן
 וְאֲדַבְּקוּ יִתְהוֹן כַּד-שָׁרֹן עַל-יָפֹא כָל-
 סוֹסוֹתָא רִתִּיבֵי פְרַעֲהַ וּפָרָשׁוֹתָי וּמִשְׁרָיִתָי
 עַל-פּוּם הִירְתָא דְקַדְסָא בַּעֲלֵי צַפְנָן : י
 וּפְרַעֲהַ קָרִיב וּקְפּוּ בְנֵי-יִשְׂרָאֵל יִרְ-
 עֵינֵיהוֹן וְהִנֵּה מִצְרַאֵי נֹסְלִין בְּתַר יְהוֹן וְהִילוּ
 לַחֲדָא וּזְעִיקוּ בְנֵי-יִשְׂרָאֵל קַדְסֵי : יא
 יֵא וַאֲמָרוּ לְמֹשֶׁה הַמַּדְלִית קָבְרִין בְּמִצְרַיִם
 דְּבַרְתְּנָא לְמוֹת בַּמִּדְבָּרָא מֵהַיּוֹאֵר עַבְדְּתָא
 לָנָא לְאַפְקוֹתָנָא מִמִּצְרַיִם : יב הֲלֹא-דִין
 פְּתַנְמָא דְמֹלִילְנָא עִמָךְ בְּמִצְרַיִם לְמִימְרֵי
 שְׁבוּק מְנַנָּא וְנִפְלַח יִתְמִצְרַאֵי אֲרֵי שֵׁב לָנָא
 דְנִפְלַח יִתְמִצְרַאֵי מִדְּנִמוֹת בַּמִּדְבָּרָא : יג
 וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לְעַמָּא לֹא-תִדְבַחְלוּן
 אֶת-עַמְדוֹ וְחַזּוּ יִתְפֹּרְקֵנָא דִּינֵי דְעֵבִיד לְכוּן
 יוֹמָא-דִּין אֲרֵי כְּמָא דְחַזְוִיתוּן יִתְמִצְרַאֵי
 יוֹמָא

רש"י

עוֹבֵד מִצְרַיִם רָצוּף אֶת מוֹתוֹ : וְשָׁלַשׁ עַל כָּלוֹ : שְׁנַיִם נִכְלָוִת כְּתוּבָיו : (ח) וַיִּחַזַּק אֶת לֵב פְּרַעֲהַ : שְׁהִי תוֹלַע אִס לְרוּחַ
 אִס לְאוֹיְחֹק אֵת לְמַלְכֵּדוּף : בִּיד רְמוּחָ : (מְכִילֵתָא) כְּנֻמֵּה גְבוּהָ וּמְפֹרְסָמֵת : (י) וּפְרַעֲהַ הִקְרִיב : הִיב לוֹ לְכַתוּב וּפְרַעֲהַ קִבַּ
 מְהִירָה הִקְרִיב עֲלֵינוּ וְכִתְחִין לְקַדְסָא לְפָנֵיהֶם כְּמוֹ שְׁהִתְכַּה עֲוֹתָם : גּוֹסַע אַחֲרֵיהֶם : כִּלְיָ קַחַד כְּלוֹל חֶסֶד : דְּבַר אַחַר וְכִנְיָ מְנַרְס
 כּוֹסֵת אַחֲרֵיהֶם רִחוּ שְׁרֵט וַיִּרְסֵם נִסְגָּ וּן הַשָּׁמַיִם לְעוֹר לְחַרְסִים : תְּנַחֲוִיחַ : וַיִּצְעֲקוּ (מְכִילֵתָא) תַּפְסוּ אוֹמוֹת חֲבוֹתֵם : כִּלְכֵּרָם
 הוּא אִמֶּר (בְּרַאשִׁית יִשׁ) אֵל תַּעֲקוּם אֲדָ-עוֹדֵם : בִּיחַק (שִׁם כַּד) לְשׁוֹחַ כְּסֵדָה : בִּיעַקֵּךְ (שִׁם כַּח) וַיִּפְנַע כּוֹזֵקוֹם :
 (יֵא) הַמַּבְלִי אֵיךְ קָבְרִים : וְכִי יִחַחַת חֲסִידוֹן קָבְרִים שְׁאֵין חֲבָרִים בְּתוֹרִים לִיקְרָם לְקַחְתְּנוּ עִמָּם : שִׁפְ-רֵפְלִיכָא דִּי מִן
 פּוֹסִי' (ט) : (יב) אֲשֶׁר דִּבַּרְנוּ אֵלֶיךָ בְּמִצְרַיִם : (מְכִילֵתָא) וַיִּכְנֹדְכֵרוּ יִרְחָ ה' עֲלֵיכֶם וַיִּשְׁפֹּט : מִכּוֹתְנוּ : מֵאֲדָוַי
 גִּזְוִת וְאִם הִיב כְּקוֹד חֵלָא כּוֹס : (ר"ל חוֹלַם כְּוֹדֵעַ לְכַעֲבֵי דְקוֹק שְׁקֵרָא חוֹלַם מֵלַח עוֹס וְעִין לְקַטֵּן פְּרַשַׁת יִתְרוֹ כְּרַשִׁי
 פְּסוּק בְּיִפְרִין) הִיב כְּכֹד מִמִּיתָמָא : עֲכַשִׁי שְׁקוֹד כְּשׁוֹרָה כְּכֹד מֵאֲשֶׁר כְּעוֹת : וְכִן וַיִּיתֵן מוֹתָנוּ סְנִינּוֹת וְכִן (שְׁמוּאֵל ב' י"ט) וְ
 קִיִּיתֵן מוֹתֵי דְחַכְסָלוֹס שְׁאִינּוֹת : כְּמוֹ (צַפְנִיָּה) לִיּוֹם קוֹעִי לְעַד עַד יוֹם שְׁבוּכֵי כְּסָלוֹס שְׁאִינּוֹת (י) : (יג) כִּי אֲשֶׁר רָאִיתֶם

באר רחובות דקדוקי רש"י

לֵת עִיּוּן מֵלִבְ הַחֲוִיר רֵשִׁי מִשְׁכַּח כְּרַחֲסִים וְרַחֲבָ לְוִיר כְּתוּן לִפְנֵי דְכָרִים : נַעֲוִיִם וְצִיּוֹת לִיב וְכֹה כִּלְלוֹ לְקַחַם בִּיד מֵאֲשֶׁר דִּינוֹ : (ט) דְּחַסָּה
 רֵשִׁי כִּפְלֵס וְן לְמַה לִּי הַמַּבְלִי (חֹכֵם עֵט) אֵין (נִיט) עַל זֶה קָאמֶר וְכִי מַחֲמַת וְכוּ' וְדָה לְוִיר מִדְּרַךְ הַלְשׁוֹן גַּם כְּשֶׁאֵר הַלְשׁוֹנוֹת לְדַכְרֵי עִין
 הַמַּבְלִי

וכל רחובי מצראי עבדיו ורחיליו מפתקמא בני דלא מיתו במיתנא ולא בכרדא ומוליתא תליחמא למינעו ולמינדוקו
 בכחילוי אופיק על כל רחובא ורחובא : ח ותקיף יי ית יצרא דלפא
 דפרעה מלקא דמצרים ורבה בר בני ישראל ובני ישראל גפקון בידא
 מרמא מתגברין על מצראי : ט ורדפו מצראי בהריהון ונדבוקו
 יתדיו בד שבו על ימא כגשיו מרגליו וצגיו טגו דדבר פישון

ירושלמי

רבני ישראל גפקו פריקין :

מתגבריתא דעדן לגו גיחון וגיחון דקריגון לימא דסוף ויקא דסוף קמא יתהון על גפיה כל ספרות ארתמי פרעה
 ופרעה רמי שריתיה על פומי חירמא דקדם טענות צפון :
 הרעה קמא טענות צפון משתיב דקריב קנמוי
 הרענו ונקפרי בני ישראל ית עיניהון והא מצראי נטלון בהריהון ורחיליו לתנא וצלו בני ישראל קדם יי : יא ואמרו
 בשיעי דרא למשה חמין בגלל דלא הות לנא בית קבורמא במצרים דברתנא לממת בכרדא מדי דא עבדתא לנא
 לתפסקרמא ממצרים : יב הלא דין הווא פתקמא דמלי לנא עקב במצרים יתגלי יי עליכון וידון למיטר פסק מננא
 ונפלה ית מצראי ארום טב לנא דנפלה ית מצראי מדנמות
 בכרדא : יג ארבע סימון אתעבדו בני ישראל על
 גיף וקא דסוף : יד אקרא גיחות לימא : ונדא אקרה
 גיחוב למצרים : ונדא אקרה נדקרא לקובליהון סברי
 הרקא : ונדא אקרה נלקלא לקובליהון ונערכבה יתחון
 קמא דהנה אקרא גיחות לימא אמר להון משה לא תתהלון
 אתעמדו ותמוון ית פורקנא בני דיעבד לבון יומא הון
 קמא דהנה אקרא גיחוב למצרים אמר להון משה לא
 תתיבון צרום היקמא בתמיחון ית מצראי יומא הון
 קמא הוספון למיחמיהון חוב עד עלקמא :

ירושלמי

ארבעה כמין אתעבדו בני ישראל בד חון קיימין על ימא
 דסוף תנא אקרה גיפול גיקמא ונדא אקרה גתור למצרים
 ונדא אקרה גסדר לקובליהון קרבא ונדא אקרה גלולוי
 לקובליהון ונערכב יתחון : בימא דהנה אמר גפול לימא
 אמר להון משה לא תתהלון אתעמדו ותמוון ית פורקניה
 בני די עבד לבון יומא דין : בימא דהנה אמר גתור
 למצרים אמר להון משה לא תתתרון צרום היך קמא
 בתמיחון ית מצראי יומא הון לא הוספון למיחמין יתהון
 עוד עד עלקמא בשיעבד :

כתא

באר רחובות דקדוקי רשי

השלישית ומסרן בככל הלשון וזה שדדיק וזי מחנות וכולי וכו' וכו' כ"ק מניין חור ליוקן מיוחד כעד פרנס ומנהיג כמדומה נקרא ר' יאקב
 דתוסת לוגות כרס"כ משמעו : (י) רזה לומר חלוכיבי כמיתנינו המס בחולס (ונקראת חלל רס"כ יתחפוס) וזיתה חסכן
 מלת כמיתנינו סס דכר (פון חוחרו טעריכין) וכסס דכר לא שייך אום זמן חסכן לא היה חסידה שחידו דכודל ימותו לזמן העתיד
 כמדסת חכמעי כתיב עמותינו המס במלחמה (ונקרא חלל רס"כ יסורק) לפי זמלת כ מוהנו לשון עקור הוא והמקור משמש
 על

רשב"ם

ושליש . שריס . לפי זכתיכ לפניו ומסר שלישי טוכנו כים ס"ק : (ח) יולאים ביד רמה . לא היו דואנים כלל עד שראו פרעה
 וענו רודפיהם אחריהם . או יירחו ממנו : (יא) התנליחין קברים כפל לשון : למות כוונתו . אשר חין (חס) ולחן מים וליפלו
 חן

מכלל יופי

(ט) (ערהיים) . סמוך לים : (י) (ופרעה הקריב) . פירש הקריב מחנהו כי הוא פועל יוצא :
 (יא) (המבלי אין) . באו שני מיעוטי כן אחר ויספיק באחד מהם : (המבלי) . ההא בגעיא . וכבר רבי יונה הרוא
 בפה לביד וכן מצאנו בספר הירושלמי אשר סמך עליו ההא בפה לביד אבל אנהנו מצאנו שוא ופתח בכל הספרים
 המדוויחיים : (להוציאנו) . בא קמץ חחח קמץ קטן שהראוי להוציאנו וכן קמץ כמובל אנו בנינו נגנו כנוי המדברים :
 (ג) (אער) : (דאיהם) :
 ההתר 22 כב 0

(ישראלים) . קציעים ונפרדים או יקרא שלישי אשר הוא
 תהה משנה המל והנפרד שלישי וזו המשמך בקבוץ הפא
 בישוא כמו מן גור גורים . ומן פחיל גחילים . וכא יר
 בקבוץ בקטין שרא כמשפט
 וכן וככחר שלישי . והנה זה השגה להכריל בניהם
 ובין ילימיהם וישלח שר חישים שלישים
 יוב שלישי . שהוא חאר למספר השלישה .
 וכסימן ק"ט והיה זה להפריש בניו ובין
 שנים ושלישים שיש בניהם מעט הפרש בענין :

לראתם עוד עד-עולם : יד יהנה ילחם
 שלישי לכם ואתם תחרשון : פ טו ויאמר
 יהנה אל-משה מה-תצעק אלי דבר אל-
 בני-ישראל ויסעו : טז ואמה הרם את-
 משה ונטה את-ידך על-הים ובקעהו ויבאו
 בני-ישראל בתוך הים ביבשה : יז ואני
 הנני מחזק את-לב מצרים ויבאו אחריהם
 ואקבדה בפרעה ובכל-חילו ברכבו ובפרשיו :
 יח וידעו מצרים כי-אני יהנה בהקבדי
 בפרעה ברכבו ובפרשיו : יט ויסע מלאך
 האלהים הה'ך לפני מחנה ישראל וילך
 מאחריהם ויסע עמוד הענן מפניהם ויעמד
 מאחריהם : כ ויבא בין מחנה מצרים
 ובין מחנה ישראל ויהי הענן והחשך ויאר
 את הלילה ולא קרב זה אל-זה כל-הלילה :
 כא ויש משה את-ידו על-הים וילך
 ויהנה את-הים ברוח קדים ענה כל-הלילה
 וישם את-הים לתרבה ויקעו המים :
 כב ויבאו בני-ישראל בתוך הים ביבשה
 והמים

וימא-דין לא תוספון למחויחון עוד עד-
 עלמא : יד יי ייגח לכון-קרב ואתון
 תשתקון : טו ויאמר יי למשה קבל-ית
 צלותך מליל עם-בני-ישראל ויטלון :
 טז ואת טול ית-חושךך וארים ית-ידך
 על-ימא ובקעהו ויעלון בני-ישראל בגו
 ימא ביבשתא : יז ואנא הא-אנא מתקיף
 ית-לבא דמצראי ויעלון בתרהון ואתקור
 בפרעה ובכל-משרתיה ברתיכוהי
 ובפרשוהי : יח וידעון מצראי ארי-אנא
 יי באתקרותי בפרעה ברתיכוהי ובפרשוהי :
 יט ונטל מלאכא דיי דמדבר קדם-
 משריתא דישראל ואול מבתריהון ונטל
 עמודא דעננא מן קדמיהון ושקא מבתריהון :
 כ ועאל בין משריתא דמצראי ובין
 משריתא דישראל ונהה עננא וקבלא
 למצראי ולישראל נהה כל-ליליא וכל-א
 אתקרבו דין לנת דין כל-ליליא : כא וארים
 משה ית-ידיה על-ימא ודבר יי ית-ימא
 ברוח קידומא תקיף כל-ליליא וישו ית-
 וימא ליבשתא ואתבניו מיא : כב ויאלו בני-ישראל בגו ימא ביבשתא ומיא דהון

דשי

שורין

את מצרים גו' - השריתם אותם אלו אלף הים - הים הוא שריתם אותם ולא תוסיפו עוד : (יד) ירחם לכם -
 תיבונכם - וכו' ה' נלחם לכם - וכן (איוב) אם נלחם יבון (יה) - וק' אש-ד'רלי : וכן (שופטים) האתם
 תיבונכם : (טו) מה תצעק אלי - למדנו שזה חסד עומד ומתפלל - איור לוקס"ה לא עת עתה להחריך ספלה סיסריל
 בת ייגח : ד' איה תעתי עלי הדבר תלוי ולא עלך כמו שאתה להלן (ישעיה מה) על בני ועל פעל דיתמו : דבר אל בני
 ישראל ויסעו : (מכילת) אין להם אלא לים עינין הים עומד בפניהם כדאי ונות חכותיהם וסס והאמונה שהאויבו כי יבוא לקרוב
 להם הים : (יש) ויקר באחריהם - להכדיל בין חסנה מרים זכין חסנה ישראל ולקבל חסין וכליטרדות של חסין - כל
 חסין הוא איתר חסין ה' וכן תלך האלויס אין אלויס בכל מקום אלא דין תלמד שהיו ישראל נהניו בדין באתה ענה אם להנלח
 להסד נס חסין : (כ) ויבא בין מחנה מצרים - תשל למלך בדרך ובטו חסין לפניו - כאולטיס לשכות בטייל חסין וכו'
 לחסין - כל וחסתא דיי כתמו לפניו - כלו לסטים לפניו וחסיס חסין כתמו על זרועו ונלחם בהם : כ' (הושע יא) את
 תגבתי לחסין קחם על זרועותי : ויסע עמוד הענן - כאולטיס והשלים עמוד הענן את המסנה לעמוד חסין : אבגת לק חסין
 בגו

קמא דתורה אמר ופטר לקובליהון סדרי קרבא
 כשדה לא תתלתון בומר שמינתיה היא דעבר לזמן
 ביצתה קרביכון . בקמא דתורה אמר גלולתי לקובליהון
 ונערכביתיהון אמר להון משה לא תתלתון קומי ושתוקר
 ונכו קרא ותישקמא ורוקמי לאלקא :
 ואמר מי קרא בן למשה עד אימת אף קאמס ומצלי קדמי
 שמימא דהיא צלומך קדמי ברם צלומיהון דעמי קרב
 קדמת לדיך מליל עם בני ישראל ונטלון :
 נפת צרעסות חוטנד וצרכינת נבד :

יד קמא דתורה אמר ופטר לקובליהון סדרי קרבא
 אמר להון משה לא מיתיהון דמן קדם . מתעביד לבון
 נצחנה קרביכון בקמא דתורה אמרא גלולתי לקובליהון
 אמר להון משה שתוקר ונכו קרא ותישקמא ורוקמי
 לאלקכו : טו ואמר בן למשה למה אנת קמי ומצלי
 קדמי הא צלומיהון דעמי קדמת לדיך מליל עם בני
 ישראל ונטלון : טז ואנת ארים ית חוטנד וצרכי
 ית וך ביה על ימא ופועיה וצלון בני ישראל וגוי :
 יז ואנת הא אגיא מתקופ ית יצרא דלפרהון דמצראי
 וגוי : יח ונרעון מצראי ארים אגא הוא ו גוי :
 יט ונטל מלאקא בן דמבר קדם משרייתא דישראל
 מן בתניהון מן בגלל מצראי דפתהון גירון ואכניו לישראל
 ונתה עגנא מקבל יתהון : כ ואעל בין משרותא
 דישראל ובין משרותא דמצראי ונתה עגנא פלגיה נהורא
 דפלגיה תשוקא מסטריה חד מחשך על מצראי ומסטריה
 חד אנתה על ישראל כל ליליא ולא קרבא משרי כל
 קביל משרי למפקא סדרי קרבא כל ליליא : כא
 ומן שריתא וביה תקיז ומפבש שקמא בקא ונקרא ועישרה
 אמונתא ד' מקא ית מצראי ותלרת אכנתה עלמא ושיית
 אימקהא ויתריסר שקטוי דיעקב ומן יד דבר ו ית ימא ברומ
 קידומא תקיף כל ליליא ושרי ית ימא גניבא ואיתקנעו
 ימא לתריסר בזעו כל קביל תריסר שקטוי דיעקב : כב
 ועלוי בני ישראל בני ימא ביעשקא ומאן קרשורו הי

ואנת מן בתניהון ונטל עמודא ועגנא מן קדמיהון ושרא
 ירושלמי

ותה עגנא פלגא נהור ופלגא תשוקא נהור קנתה על
 ישראל ותשוקא מחשך על מצרים ולא קריבו אילן
 לאילן למפדרי קרבא כל ליליא :

וארכיז משה ית ידיה על ימא בחוטרא רבא ונקרא דאי תבתי
 ומן שריתא וביה תקיז ומפבש שקמא בקא ונקרא ועישרה
 אמונתא ד' מקא ית מצראי ותלרת אכנתה עלמא ושיית
 אימקהא ויתריסר שקטוי דיעקב ומן יד דבר ו ית ימא ברומ
 קידומא תקיף כל ליליא ושרי ית ימא גניבא ואיתקנעו
 ימא לתריסר בזעו כל קביל תריסר שקטוי דיעקב : כב
 ועלוי בני ישראל בני ימא ביעשקא ומאן קרשורו הי
 כשורין

יש ונטל מלאקא בן דמבר קדם משרייתא דישראל
 מן בתניהון מן בגלל מצראי דפתהון גירון ואכניו לישראל
 ונתה עגנא מקבל יתהון : כ ואעל בין משרותא
 דישראל ובין משרותא דמצראי ונתה עגנא פלגיה נהורא
 דפלגיה תשוקא מסטריה חד מחשך על מצראי ומסטריה
 חד אנתה על ישראל כל ליליא ולא קרבא משרי כל
 קביל משרי למפקא סדרי קרבא כל ליליא : כא
 ומן שריתא וביה תקיז ומפבש שקמא בקא ונקרא ועישרה
 אמונתא ד' מקא ית מצראי ותלרת אכנתה עלמא ושיית
 אימקהא ויתריסר שקטוי דיעקב ומן יד דבר ו ית ימא ברומ
 קידומא תקיף כל ליליא ושרי ית ימא גניבא ואיתקנעו
 ימא לתריסר בזעו כל קביל תריסר שקטוי דיעקב : כב
 ועלוי בני ישראל בני ימא ביעשקא ומאן קרשורו הי

דשיי

כמו שהיה רגיל להסתלק ערבות לגמרי אלכסעו והלך לו מאתריהם להחזק למזרים : ויהי העגן והחשך . למזרים : ויאמר .
 עמוד האש את הלילה לישראל והולך לפניו מדרו ללכת כל הלילה והחך על ערפל לנד מזרים : ורא קרבזה אלוה . (מכילהא)
 ומחנה אל מחנה : (כא) ברות קדים עזה : (מכילרא) כרות קדים שהיא עזה שכרותה הוא הדוח שהק"ה כהנפרע כה ען
 הרעס גיס שאמר . (ירמיהו יח) ברות קדים חמינס . (הושע יג) יבא קדים רוח' . (יחזקאל כג) דוח קדים סנדך בלכמיים (ישעיה כז)
 הגה

באר רחובות דקדוקי רשיי

על הדוח על צעון עתיד אס כן הכי פירושו ממורתנו סתם כמות (מירושין גוויס טע ברכן) וסאמינו לדכרי פרעה דקאמר להו כי רעה
 וגד פניכס על דהך דרש רבוינו כוכב אחד וגו' וימותו בודאי כמדבר ועל דהך ובל ראיות שהביא מותי קונו שוכי לסון מקור תמורת
 לצעון עתיד המה : (יא) דהא ורחיבין כפרש מלת לבס כשמועה בכל מקום לחיבור ולדבוק (גאט ווערט שטרייטן צו איין)
 תקטא אתח לחמוניהו וצגורי קאמנעד להו לכן קאמר בשבילכס ונצ' הלומר הלמד כמלת לבס תשנס כמקום מלת בשביל
 פון

רשב"ם

אלין דוקף אחריו כמות כריב : (יו) וכקעה . בעי' גורמת . כמו שנועמי אדוני יכלמן זכר ואמר זכרני : (יט) ויסע מלאך
 יחללים . המולך את עמוד הענן . לפני מחנה ישראל : וכן המלאך מאתריהם וימתוך כך ויסע עמוד חפניהם ויעמוד מאתריהם . כי
 המלאך מוליכו להסיע בין מחנה מזרים ובין מחנה ישראל ויסע מאכל צניהם בדכתיביהו וסונו . שלא יוכלו לקרבו אל זה כל הלילה :
 (כ) ויסיב עין ויחזק למזרים ויארע עמוד האש לישראל בלילה : ולא קרבזה אלוה . מזרים לא קרב לישראל ובל הלילה : (כא) ברות
 קדים

מכלל יופי

על דמון שיכבר עבר קודם הפועל אשר לפניו ד"ל וכבר בקעו
 המים ואחר כך שם הים לחריכה שיכברו הרוח :
 באשמורת

והמים להם חוקה מימינם ומשמאלם :
 כג וירדפו מצרים ויבאו אחריהם כל סוס
 פרעה רכבו ופרשיו אל תוך הים : כד ויהי
 באשמורת הבקר וישקף יהוה אל מחנה
 מצרים בעמוד אש וענן ויהם את מהנה
 מצרים : כה ויסר את אפן מרכבתיו
 וינהגו בכבדת ויאמר מצרים אנוסה מפני
 ישראל כי יהוה נלחם להם במצרים : פ
 כו ויאמר יהוה אל משה נסה את ידך
 על הים וישבו המים על מצרים על
 רכבו ועל פרשיו : כז ויש משה את ידו
 על הים וישב הים לפנות בקר לאיתנו
 ומצרים נסים לקראתו וינער יהוה את
 מצרים בתוך הים : כח וישבו המים ויכסו
 את הרכב ואת הפרשים לכל תיל פרעה
 הבאים אחריהם בים לאישאר בהם עד
 אהר : כט ובני ישראל הלכו ביבשה בתוך
 הים והמים להם חוקה מימינם ומשמאלם :
 ל ויושע יהוה ביום ההוא את ישראל

רביעי

שורין מימינהון ומשמאלהון : כג וירדפו
 מצראי ועאלו בתריהון כל סוסות פרעה
 רתיבותי ופרשוהי לגו ימא : כד והיה
 במשרת צפרא ואסתכיו למשריתא דמצראי
 בעמודא דאשתא ועננא ושגיש ית משריתא
 דמצראי : כה ואעדי ית זלגלי רתיביהון
 ומדברין להון בתקוף ואמרו מצראי נערוק
 מן קדם ישראל ארי דא היא גבורתא
 די דעבר להון קרבין במצרים : כז ואמר
 יי למשה ארים ית ידך על ימא ויתובון
 מיא על מצראי על רתיביהון ועל פרשיהון :
 כח וארים משה ית ידיה על ימא וקב
 ימא לעידן צפרא לתקפיה ומצראי ערקין
 לקדמותיה ושניק יי ית מצראי בגו ימא :
 כח וקבו מיא וקפו ית רתיביא וית
 פרשיא לכל משרית פרעה דעלו בתריהון
 בימא לא איששתאר בהון עד דהר : כט ובני
 ישראל הלכו ביבשתא בגו ימא ומיא להון
 שורין מימינהון ומשמאלהון : ל ופרק יי

מיד

רשי

ביומא

גנה כד רוחו הקשה ביום היום : ויבקע המים . כל חיים שבעולם (מכילתא א) (יה) : (כג) כל סוס פרעה . וכי סוס
 אחד היה יגידו חזין כולם חזין לפני העקום הלא כסוס אחד : (כד) באשמורת הבקר . (ברכות ב) שלשת חלקי הלילה ויין
 אשמורת וזאת האשמורת קויה אשמורת הבקר . ולומר חזי לפי הכלילה חזוק למשורות שיר של מלתי המרת כת אחר כת לג' חלקים
 לבקר היו אשמורת וזאת רגם אהלים וטרת : וישקף . איכט כלומר פנה אליהם להשחיתם . ותרנונו ואסתכיו אף הוא לשון
 הסטה כמו (במדבר כג) סדה ימים חקל סכיתא : בעמוד אש וענן . עמוד ענן יורד ועושה איתו כטיט ועמוד אש מרתיעו
 וזלתי מוסיבם ושמדית (מכילתא) : ויהם . לשון עובדה אשורית יסון כל"עו כרכסם נטל סגניות שלהם . ואניכו בספקי רכי
 אלי גו בגו סג רכי יסויה גלגלי כל תקום סלחתי ב' ויהוה הרעשת קול הוא זה חלכלן (שבואר א) וירעם ה' כקול גדול על כלפטים
 ויהוים : (כה) ויסר את אופן מרכבתיו . עוכה האש אשרו הגלגלים ומרכבות נדררות והיושבים בהם נעים ואיכריהם
 חתפרקין : וינהגו בכבדות . כהנהגה שהיא כבדה וקשה להם כמדה שמדדו ויכסד לכו הוא ועבריו חף כחו וינהגו בכבדות :
 נלחם להם במצרים . כעניינם . דבר אחר כעניינם בדרך חזרים . סכסס שחלו לוקים על הים כן לוקים אותם שנשחרו כעניינם :
 (כו) וישבו המים . סוקים ועוודים כחיתה יסכו למקוום ויכסו על עזרים : (כז) לפנות בקר . לעית שהבקר פונה
 לכה ר' איתנו . לתקף אהסון : נסים לקראתו . סגית חזוואים וטורפים ורעין לקראת היום : וינער ה' . כאלס
 שנעדר חג הקדירה והסוך העליון לעטה והתחתון למעלה כך היו עולין וירדו ונשתברין בים ופתן הק"ה כהן חיות לקכל הייסורין .
 וינער

בשריו דמו חלת מאה מילין מימניהון ומשקמא להון :
 רמיכו ופרשו לגו ימא : כד ונתת במטרה צפרא
 בעינא דאמינו חילי מרוקא לשבתא ואוריך ברגו עלי
 בשריתיהון דמצרא בעמודא דאישתא למירמי עליהון
 גוקרין דאישא ובעמודא בעגנא למרמא עליהון ברדן
 ושאמס נת משרית מצרא : כה ונסר נת גלגלי
 רידנותיה דפרעה והו מדברין יתהון בקשיו ונתנו סתלקין
 ושריו מן בתניהון וצמרר מצרא אלן לאלן גערוק מן
 עמא בית ישראל ארום מימרא בן יהוא דמגים קהון
 קרבין במצרא : כו ואמר למשה ארבן נת ידך על
 ימא ויתרבו מואן על מצרא וגו : כז וארבן משה נת
 ידו על ימא ונתב ימא לעיניו צפרא לתקפיה ומצרא
 ערקין כל קביל גללי ועלים : ית מצראי גנו ימא דלא
 ימרתון המיצעיה מן גלגל דמקלון פירענות דמשפלקת
 להון : כח ונתב גללי ימא וחסרון רמיכיא וגו :
 ושריו בעמיניהון ומשקמא להון : ל ופרק ושניב ביומא ההוא נת ישראל מן ידיהון דמצראי וחסרון ישראל נת

כג ורדפי מצראי ועלו מן בתניהון כל סקנות פרעה
 ירושלמי
 ונתה בעיניו צפרא ואריק מימרא בן על משירתיהון
 דמצבים ורמא עליהון נפשא ואשתא ואבני ברדא ושעמם
 נת משירתיהון דמצבים :
 ופכק נת גלגלי רידנותיהון ונתנו מדברין להון גריבו מן
 בתניהון איתתהון דמולימתא מימנו גננו לגלגלי חורר
 גלגליא ורידותא למינתנו גננו למולימתא ורמין על ימא
 ענין מצראי ואמרו אילין לאילין גערוק מן קדם עמא
 דבני ישראל ארום דין הוא מימרא בן יהוא עבד להון
 גינחגי קרבניהון עד בתנו יתבין גנו במצבים :
 וארבן משה נת ידו על ימא ונתב ימא לעיניו צפרא
 לאתריה :

כט וכן ישראל הליכו ביששתא גנו ימא ונתב להון גו
 ביומא ההוא נת ישראל מן ידיהון דמצראי וחסרון ישראל נת
 מצראי

רש"י

ויבער ושניק הוא לשון טרוף כלשון ארמי והרכה יש כוודרשי אגדה : (כח) ויכסו את דהרבב לכל חיל פרעה . כן דרך המקראות
 לכתוב למ"ד יתירה כמו לכל כליו תעשה נחשת . וכן לכל כלי המסכן לכל עבודתו ויתדותם ויתריהם לכל כליהם ואינה אלא תקון לשון :
 (ל) וירא ישראל את מצרים מות : שפלטן היס על שפתו כדי שלא יאמרו ישראל כשם שאנו עולים מנדר זה כך הם עולים מנדר אחר
 רחוק

באר רחובות דקדוקי רש"י

(פון) איירענט וועגן) ושפיר קא מכתב להו : (יב) אין למרז דהוכח רש"י הוא מולא כתיב ויבקע לשון יחיד אלא כתיב ויבקעו לשון
 רבים ושמע כל מים שבעולם הרי קחמר רש"י בעלמורכרס כבא קמא כד"ה מי כתיב מים כבעו דתיבת מים לא נמלא כסוס וקוס כי
 אס כלשון רבים ואס כן מנדר הדין הוא ליכתב ויבקעו לשון רבים לכן נראה לי לומר דהוכח רש"י מדכתיב ויבקעו המים כה"א ידעיה אס כן
 כל

רשב"ס

קדים . כדרך ארץ עשה הקב"ה שהרוח מייבש ומוקריח את הנהרות : (כד) בעמוד אש ובענן . סקולות של ברד ואש וסתלקפת
 וענן . כדכתיב וירעם ה' סקול גדול ויהומם : ויהם . מהואת קול : (כה) ויסר את אופן מרכבותיו . כשראו מנרים שנתת ממנו
 היו טורחים את אופני העגלות להטותם אחריהם כדי לגום ולברוח אחר ולא יוכלו אלא היו מנהגים ומנשים אותם לפנות לאחור
 סכדות וקושי גדול כי היו העגלות והרכב מרובות זו לפני זו . ולמה היו עושים כך לפי שאמרו מנרים אנוסה מפני ישראל כי ה"אכלתם
 להם עתה גנו מנורים : (כו) נטה את ידך . כשעברו ישראל על שפת היס מיעבר לים : (כז) ומנורים נסים לקראתו :
 כשהיו הנסים אופני מרכבותם לגום פגעם היס קודם שנהפכו לגמרי וכא להם היס לקר' פניהם : (כט) וכני ישראל כבר בלכו
 ביבשה בתוך היס : (ל) וירא ישראל אשר על שפת היס את מנורים ומטועים מים : על שפת היס כשהיו ישראל על שפת
 היס

מכלל יופי

(כד) (כאשמורת הבקר) . ענין החערה וההקצה
 לשמירת העתים ואמרו ר"ל שלשה משמרות היו הלילה .
 (ויוזם) . מופעלי הכפל ומפני שהמלה מלעיל שב החולם
 לקמן חסר ואע"פ שהוא מעומד בקמץ גדול ובהפסק
 ישוב לחולם כמו ברוק גיזם שמואל בכ"ב : (כה) (גלחם

להם) . בעבורם : (כו) (לפנות בקר) .
 כשהבקר פונה ובא : (לאיהגו) . שם ענין חווק :
 וינער . כלכלס ונערים והוליכס אל פועק עי פיס . אוהא
 מענין נעקה כטעם נערו כגורי האריות שהיו נועקים
 כראותם בא עליהם מי היס :

א. ב. כ. ג. ד.

שמות יד טו בשלח

אונקלוס

מִיַּד מִצְרַיִם וַיֵּרָא יִשְׂרָאֵל אֶת־מִצְרַיִם מֵאֵת
עַל־שַׁפַּת הַיָּם : לֹא וַיֵּרָא יִשְׂרָאֵל אֶת־
הַיָּד הַגְּדוֹלָה אֲשֶׁר עָשָׂה יְהוָה בְּמִצְרַיִם וַיֵּרָאוּ
הָעָם אֶת־יְהוָה וַיֹּאמְרוּ בְּיַהֲרֹה וּבְמִשְׁרָה
עֲבָדוּ : פ

בְּיוֹמָא הַהוּא יִתְּיִשְׂרָאֵל מִיַּד דְּמִצְרַיִם
וַחֲזָא יִשְׂרָאֵל יִתְּמִצְרַיִם מִיַּתִּין עַל־כִּיף
וַיֵּמָא : לֹא וַחֲזָא יִשְׂרָאֵל יִתְּנִבְרַח־יִתְּנָא
רַבְתָּא דְעֵבֶר וַיִּבְמִצְרַיִם וַדְחִילוּ עִמָּא מִן־
קְדָם־יֵי וַהֲמִינוּ בְּמִימְרֵא־דֵי וּבְנִבְיֵאוֹתֵי־
מֹשֶׁה עֲבָדֵיהּ : א בְּכֵן שִׁבַח־מִשְׁרָה וּבְנֵי
יִשְׂרָאֵל יִתְּתוּשְׁבַחְתָּא הָדָא קְדָם־יֵי וַאֲמָרוּ
לְמִימְרֵי נִשְׁבַּח־וְגוֹדֵי קְדָם־יֵי אֲדִי־אֲתִנְאֵי עַל־
גִּיּוֹתֵינָא וַיִּיאֹתָא דִּי לִיהִּי הוּא סוּסָא וְרַבְבֵּיהּ
שְׂדֵי בִימָא : ב תּוֹקְפֵי וְתוּשְׁבַחְתֵּי דְחִילָא־
וַיֵּי אֲמָר־בְּמִימְרֵיהֶּן וַתְּהִי־לֵי לְפָרִיק דִּין אֱלֹהֵי וַאֲבָגֵי־לִיהֶּן מִקְדָּשׁ אֱלֹהָא דְאַבְרָהָם וַאֲפִלְחֵי־

טו

אִו יִשִׁיר־מִשְׁרָה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת־
הַשִּׁירָה הַזֹּאת לַיהוָה וַיֹּאמְרוּ לֵאמֹר אֲשִׁירָה
לַיהוָה כִּי־גָאָה גָאָה סוּס וְרַבְבּוֹ רַמָּה בָּיָם :
ב עָצוּ וּזְמַרְתֵּי יְהוָה לִי לְיִשׁוּעָה זֹאת אֵלֵי
וַאֲנֹהוּ

קדמויה

רשי

רחוק מחנו וירדפו אחרנו : (לא) את היד הגדולה . את הנבורה הגדולה שעשתה ידו של הק"ה . והרכה לשונות נופלין על ל' יד וכו' ל' יד
ממש הן והמפרש יתקן הלשון אחר ענין הדבור : (א) או ישיר משה . או כזרחס הנס עלה בלבו שיסיר שירה . וכן (יהושע) או ידבר יהושע .
וכן (מלכים א') וכית יעשה לבת פרעה חשב בלבו שיעשה לה . חף כחן ישיר אמר לו לבו שיסיר . וכן עשה ויחמרו לאמר אשירה לה .
וכן ביהושע כשראה הנס אמר לו לבו שידבר וכן עשה ויאמר לעיני פלנישאל . וכן שירת הבאר שפתח בה או ישיר ישראל פי' אחריו עליו באר
ענו לה : (מלכים א') או יבנה שלמה כמה פירשו בו חכמי ישראל שנקט לכנות ול' בנה למדנו שהיו ד' על שם המלכה כאשר זהו ליישב
פשוטו . אבל מדרשו אמרו ד"ל מכלן רמז לתחיית המתים מן התורה . וכן ככלן חוק משל שלמה שפירשו בו בקט לכנות ולא בנה ואין לומר
וליישכל' הזה כאשר דברים הנכתבים בלשון עתיד וכן ע"ד כגון (איוב א) ככה יעשה חיצו (במדבר ט) על פיה יאמרו . ויש אשר ישכון
בעגן . לפי שהן דבר ההווה תמיד ומפלו בו סין ל' עתיד סין ל' עבר אבל זה שלא היה אלא לשמה חיצו יכול ליישבו בלשון הזה (ג) : כי
גאה גאה . כתר גומו . (ד"ל) לא הכפל לומר שעשה דבר שא"ל לב' לעשות כשהוא נלחם בחבירו וזאת נכר עליו ויפלו מן הפסוק והסוס
ורכבו רמה כים וכל שא"ל לעשות על ידי וולתוכפל בו לשון גלות כמו כי גלות עשה וכן כל השירה תמלא כפולה עיו חזרת ייהי לי לישועה
ה' חיש מלחמה ה' שמו וכן כולם כרטי' יישן) . דבר אחר כי גאה גאה . על כל השירות וכל מה שאקלם בו עוד יש תוספת ולא כדת
מלך כשר ודס שוקלסין אותו ואין בו . סוס ורכבו . שניהם קשורים זה בזה והמים מעלין אותו ויורדין לעומק ואינו נפרדין . רכבה .
השליך וכן (דניאל ג') ורמו לנו אתיו נורא . ומדרש אגדה כתוב אחד חומר רמז וכתוב אחד חומר ירה תלמד שהיו עולין לרום ויורדין
לתהום כמו (איוב לח) מי יירה אכן פכתה . מלמעלה למטה (י"ד) : (ב) ענין וזמרתן ייה . אונקלוס תרגם תוקפי ותושבחת' עיו
למו עיו כשורק וזמרת כמו וזמרתיו ולתי תמה על לשון המוקדא שאין לך כמוהו כקודמו כמקרא אלא כג' מקויות שהיא סמוך אלל חזרת
וכל שאר מקויות נקוד שורק (ירמיה יו) ה' עיו ימעזי (תהלים נט) עזי חליך אשמורה . וכן כל תיבה שת שתי אותיות הנקודה מלא פוס
כשהיא חזרת כאות שלישית ואין השניה בסוף אלא כחטף הראשונה נקודה בשורק . כגון עז עזי רוק רוקי חק חקי על עלו יסור עולו כל
כלו ושלשים על כלו ואלו ג' עיו וזמרת של כחן ושל ישעיה ושל תהלים נקודים בחטף קוד . ועוד אין באחד מהם כתוב וזמרתו אלא
וזמרת וכולם סמוך להם ויהיו לי לישועה . לכן חזי חוקר לישם לשון המוקדא שאין עזי כמו עזי ולא וזמרת כמו וזמרתו אלא עזי שם דבר הוא
כמו (שם קכג) היושבי בשמים (עובד ירה) שוכני בגנוי סלע (דברים לג) שוכני סנה . וזהו השבח עזי וזמרתו הוא היה לי לישועה
וזמרת דכוק הוא לתיבת השם כמו (שופטים ה) לעזרת השם (ישעיה ט) בעברת ה' (קהלה ג) על דברת בני האדם . ולשון וזמרת
לשון (ויקרא כה) לא תזמור (ישעיה כה) וזמיר עריצים לשון כיסוח ובריתיה עזו ונקותו של חלמיטו היה לנו לישועה . ואל תתקם על לשון
ויהי שלא באמר היה שיש לנו מקראות מדברים בלשון זהוה דוגמתו (מלכים א') את קירות הבית סביב לביכל ולדבור ויעש'ללעות סביב
היה לו לומר עשה ללעות סביב . וכן (בדברי הימים ב') ולומר שחטט (שם) והאנשים אשר שלח משה וגו' ויזמרו וזמנתו היה לו לומר
רמזעם (במדבר יד) מכלתי יכולת ה' וישחטטם היה לו לומר עזוב (טו) : וזמ' אלי . ככדוד נגלה עליהם והיו מראין אותו
(שמות ט) ואשר לא שם לבו אל דברה' ויעוזה היה לו לומר עזוב (טו) : וזמ' אלי . ככדוד נגלה עליהם והיו מראין אותו
כאנכעראתה שפחה על היס מה שלא ראו כנאים : ואגוהו : אונקלוס תרגם לשון טוה (ישעיה לב) טוה שאק . (שם טח)

לנו